

rens främsta verk i vårt land. Vid sidan av jättefönstret i Aarhus domkyrka och de nämnda glasmålningarna i Oscarskyrkan tillhöra dessutom korffönstren i Lunds domkyrka hans förnämsta skapelser. Stilen är här strängare; han har fördjupat sin färg och förstått att låta den arbeta mera självständigt.

Nyss nämndes Nathan Söderbloms namn. Bekantskapen med honom var av avgörande betydelse för Vigeland. Ofta gav ärkebiskop Söderblom honom en inspirerande idé, en fördjupning och överhuvud en säkerhet i handhavandet av religiös konst. För Söderblom hägrade det länge att skaffa glasmålningar i Uppsala domkyrka av Vigeland, en utan tvivel riktig idé, som konstnären börjat arbeta på. Man förstår Vigelands glädje att få måla Söderblom i full ornat inför domkyrkans högaltare, ett verk, som trots sin något tillfälliga impressionism dock är en betydande själskildring.

Tybrings bok är en vacker, intim skildring av en intressant konstnär. Utstyrelsen är förnäm och framställningen värdig.

Bengt Cnattingius.

Svensk orgelkonst under 1935.¹⁾

Två namn ha under det gångna året i alldeles särskild grad kastat sin strålgans över svensk orgelkonst liksom över tonkonsten över huvud: J. S. Bach och G. F. Händel. 250-årsminnet av dessa mästars födelse har nämligen givit anledning till framförandet av deras tonskapelser i en omfattning som väl aldrig tillföre. Vad Bachs orgelmusik beträffar synes denna år från år bli föremål för allt större intresse ej endast hos musikerna utan även bland allmänheten. Att en gudstjänstfirande menighet i dag stannar kvar och med märkbar andakt avlyssnar ett postludium av Bach intill dess sista ton skulle för ett tiotal år sedan knappast varit tänkbart.

Strax efter Centralkommittens förra årssammanträde ingick underrättelsen att nestorn bland Sveriges kyrkomusiker, förre organisten i S:t Jacobs kyrka Albert Lindström, avlidit. I icke mindre än 54 år blev det L. förunnat att arbeta i Musica sacras tjänst. Som orgelspelare åtnjöt han under lång tid anseende att vara en av landets främste. För stora åhörarskaror förmedlade han såväl vid gudstjänster som regelbundet anordnade konserter bekantskapen med en mångfald av orgellitteraturens största verk (Bach, Mendelssohn, Guilmant, Vidor, Reger m. fl.). Han kunde också glädja sig åt en för en orgelspelare ovanlig popularitet. Lindströms kulturinsats synes desto mera värd att bringa i erinran,

¹⁾ Rapport avgiven vid Kyrkosångens Vänners Centralkommittés årssammanträde.

som den måst utföras ej sällan i förening med svidande ekonomiska uppoffringar. Få organister ha väl så helt och fullt gått upp i sin kyrkotjänst som L. Det är ej för mycket sagt, att han ifråga om plikttröhet och hängivenhet för sitt kall var ett föredöme.

Av kyrkomusikaliska föranstaltningar är främst att nämna Korälveckan i Båstad, vid vilken Albert Runbäck på sitt kända förebildliga sätt utförde ett stort antal tonsättningar för orgel av såväl klassiska som nutida komponister, däribland ett flertal i manuskript.

Från allt flera församlingar i såväl huvudstaden som landsorten förspörjes om regelbundet återkommande musikandakter. Vad beträffar den orgelmusik som härvid kommer till utförande synes denna i allmänhet väljas enligt riktig princip: *gudstjänstmusik, ej konsertmusik*. Så t. ex. tycks man mer och mer ösa ur den guldgruva, som utgöres av 1600-talsmästarnas koralverk. Tyvärr synes detta dock långt ifrån vara fallet överallt. Det vill synas åtminstone av tidningsnotiser och annonser att döma, som om nämnda guldgruva på vissa håll vore så gott som alldeles okänd, ja t. o. m. som om begreppet gudstjänstmusik inte ens existerade. Huru eljest förklara, att vid en *musikandakt på ett helgat rum*, och på ett *för heligt ändamål vigt instrument*, Berceuser, Idyller, Festmarscher och liknande stycken av rent profan karaktär, här och där komma till utförande? Även den som är aldrig så litet mån om kyrkorummets helgd måste väl reagera inför dylik smaklöshet.

Speciellt för radiolyssnarna anordnade kyrkokonserter ha ägt rum i ungefär samma utsträckning som under föregående år. Ett glädjande framsteg är härvid att anteckna. I enlighet med önskemål, uttalade vid Centralkommitténs förra årssammanträde och sedermera genom en deputation med Biskop Aulén som talesman framförda hos Radiotjänsts musikchef, ha nämligen programmen för dessa konserter avsevärt förbättrats. Karaktären av kyrkokonserter är t. ex. nu pointerad på ett helt annat sätt än förut, i det att kyrklig musik numera i regel kommer till utförande. Även i ett annat avseende har Radiotjänst bevisat stort tillmötesgående visavi de framställda önskemålen, nämligen beträffande tiden för konserterna. Denna har sålunda tillbakaflyttats, så att den intresserade lyssnaren numera — i regel åtminstone — slipper offra något av sin nattsömn för att kunna åhöra ett kyrkomusikprogram i radio.

Inför utländsk publik har svensk orgelkonst framförts av W. Ahlén dels vid en kyrkokonsert i samband med sommarens världsutställning i Bryssel, dels vid en speciellt för Tyskland från Stockholm utsänd radiokonsert. Vid Brysselkonserten, som radierades via Paris, utfördes bl. a. följande program: D. Olson: Partita över koralen Ande, full av nåde och O. Lindberg: Variationer över en gammal dalakoral. Vid den senare konserten: O. Olsson: Fantasi

och fuga över koralen Vi love dig, o store Gud och Emil Sjögren: Preludium och fuga i a-moll.

Följande tonsättningar för orgel ha utgivits: D. Olson: Ande, full av nåde, koral m. variationer, Vid gudstjänsten, en samling preludier av A. G. Joelson o. D. Murgård, G. Bengtsson: 33 preludier till Alternativa koraler. Bland nyutgivna verk av utländska komponister märkas H. Distler: Partita över koralen Wachet auf, ruft uns die Stimme, A. Sandvold: O at jeg vel var kommen hjem, en koralstudie, J. N. David: Choralwerk, del 4 och 5.

I manuskript föreligga ett stort antal nya verk av D. Wikander, Carl E. Rosenqvist, D. Olson, G. Carlman m. fl. Av dessa kompositioner äro de flesta koralbearbetningar.

Bland artiklar och uppsatser om orglar, orgelmusik m. m. märkas följande: I Tidskrift f. kyrkomusik C. E. Rosenqvist: Den nya kyrkoorgelns dispositionsprinciper, Orgelmusikens och orgelbyggeriets läge¹⁾ samt Om och av J. S. Bach; B. Wester: Orgelkonsten i Sverige; J. Pontén: Intryck och rön från en orgelkurs i Leipzig i Kyrkosångsförbundet: A. Runbäck: Gudstjänst eller underhållning, D. Ahlén: Bachfesten i Leipzig. En artikelserie, som väckt stor uppmärksamhet är Organistens kall av A. G. Joelsson (införd i K.S.F.). På ett lika försynt som djupgående sätt erinrar författaren här om det som bör vara det centrala i kyrkomusikerns gärning, nämligen *att tjäna*.

En kyrkomusikalisk fortbildningskurs, med D. Wikander som lärare i liturgiskt orgelspel, har ägt rum i Laholm. Vidare ha föredrag hållits i orgelfrågor av C. E. Rosenqvist (Lund), H. Weman och A. G. Joelsson (Stockholm), A. Runbäck (Lidköping och Laholm) m. fl. I Sveriges allmänna organist och kantorsförening har en livlig diskussion förts om musiken vid kyrkliga förrättningar. Man vill på det livligaste hoppas att denna diskussion skall ha fört detta utomordentligt viktiga problem närmare sin lösning.

En konferens av stor betydelse har hållits mellan examinatorena för den s. k. lägre organistexamen.

Orgelrådets verksamhet har i stort sett bedrivits efter samma riktlinjer som under föregående år. Som adjungerad ledamot har fungerat Albert Runbäck. Resor ha av Rådets olika medlemmar företagits till ett stort antal kyrkor i och för undersökning av dess orglar. Antalet ärenden Orgelrådet hittills handlagt uppgår till 110, varav ett 50-tal under 1935.

En av de mest glädjande erfarenheterna rörande svensk orgelkonst av i dag är den nya, om saklighet och framåtanda vittnande inställning som flera av våra orgelbyggare allt tydligare lägga i dagen. Denna anpassning efter tidens krav skall förvisso ingen av dem behöva ångra. Ty i samma mån våra egna orgelbyggare på allvar vilja medverka till att i praktiken genomföra orgelreform-

¹⁾ = föredrag, hållna vid K. S. V:s kyrkomusikdagar i Lund.

rörelsens program, ej endast i fråga om dispositioner utan också beträffande mensurprinciper, intonation, pipmaterial etc., i samma mån skall det säkerligen erbjudas dem rikare möjligheter att erhålla arbete. En annan icke mindre glädjande och hoppningivande erfarenhet är den förståelse präster, organister och arkitekter visa för reformsträvandena på detta område. Att alla utan undantag skulle kunna väntas acceptera de nya ideerna vore väl orimligt begärligt. Under sina orgelfresor har orgelrådets medlemmar emellertid ej förnummit annat än sympati för sitt arbete. Att grov okunnighet trots allt ännu råder på ett och annat håll, har tyvärr orgelrådet också fått erfara. Mycken upplysning är tydligen här av nöden. Det är orgelrådets förhoppning, att under det nya verksamhetsåret kunna bidra till att åtminstone i någon mån skingra detta mörker.

Waldemar Ahlén.

Introitus på Kyndelsmässodagen.

I denna tidskrifts decemberhäfte förra året meddelades några gammalkyrkliga melodier till vår högmässas nuvarande introitus. Här lämnas i svensk dräkt Kyndelsmässans gamla introitus med sin text ur Psalt. 48:10, 11 och 48:2. Beträffande utförandet hänvisas till decemberhäftet. Påpekas må att denna introitus av Laurentius Petri — i anslutning till medeltida tradition — användes också på 8:e söndagen efter Trefaldighet samt att den torde lämpa sig även vid en del andra tillfällen, t. ex. på tacksägelsedagen och vid kyrkmässa.

K. Peters.

Dansk kantorsexamen.

Svensk kantorsexamen efter 1930 års stadga är ju endast att betrakta som en utvidgning av den gamla kyrkosångareexamen, dansk kantorsexamen stiftades däremot först hösten 1934. Det är därför helt naturligt, att denna än så länge saknar den fasta organisation, som utmärker vår examen. Man kan säga, att den danska i sin nuvarande gestalt icke ens lämnat experimentstadiet.

Det Kgl. Danske Musik-Conservatoriums Kantor- og Korscole började sitt första verksamhetsår d. 16 jan. 1935 och avslutade det d. 22 jan. 1936 med examen för nio danska och en svensk kyrkomusiker efter att hava pågått tre tim. varje vecka under tiden jan.—maj och sept.—dec. För att vinna inträde till skolan fordras antingen avlagd organistexamen eller inträdesprov, där sö-